

УДК 378.147

Ю.П. Аносова,
методист,
Херсонський
політехнічний
коледжу Одеського
національного
політехнічного
університету
anjul1612@ukr.net

В.Б. Гончарова,
викладач,
Херсонський
політехнічний
коледжу
Одеського
національного
політехнічного
університету
tigr.123456@mail.ru

ТОПОНОМІКА ХЕРСОНСЬКИХ ВУЛИЦЬ

Ю.П. Аносова, В.Б.Гончарова. Топономіка херсонських вулиць. У статті розглянуто назви деяких вулиць Херсона крізь призму історії, зроблено їх топологічний аналіз за трьома напрямками: вулиці, які отримали свої назви на честь відомих історичних осіб, вулиці названі на згадку про Велику Вітчизняну війну та вулиці, назви яких пов'язані з містами-побратимами Херсона

U.P. Anosova, V.B. Goncharova. Toponomika Kherson street. The article describes the topology of Kherson's street names according to several thematical groups: the streets named after the famous people; the streets, which got there names after the World War II; the streets named in the horner of sister-cities.

Вступ. Вивчення географічних назв має велике значення у розумінні фактів, як складової історичної спадщини. Адже лексика будь-якої мови несе у собі відповідь на багато питань, пов'язаних із топонімікою. Географічні назви, їх походження та історія завжди цікавили людей. Власні назви, особливо давні, є історичними пам'ятками, тому що в них відобразилися соціальні відносини попередніх століть, особливості етнографії, побуту, а головне – мова відповідного періоду з усіма його рисами [8].

Існує багато робіт, присвячених дослідженням історії Херсонського регіону. Серед них - Григор'єва Т.Ф., Раєвський В.М., Сінкевіч І.Ю., Гошкевич В.І. та багато інших дослідників. Одним з головних завдань дослідження є виявлення історичних причин топоніміки назв вулиць міста Херсона. Актуальність роботи зумовлена підвищенням в останні роки зацікавленості у мовних особливостях сучасного міста, виявленні їх специфічних рис. Саме цей клас лексики протягом останнього півстоліття зазнав і далі продовжує зазнавати значних змін. Багато назв вулиць безповоротно і назавжди зникають з людської пам'яті, хоча майже кожна назва тісно пов'язана з історією місцевості, в них відображається побут, вірування, творчість народу, простежуються його торговельні, господарські та культурні зв'язки. Власні назви внутрішньоміських об'єктів входять до складу загальнонаціональної лексики, утворюючи окремий лексичний шар, що підпорядковується законам її розвитку [8].

Практичне значення роботи зумовлене тим, що матеріали дослідження можуть бути використані для формування національної свідомості та вихованні патріотичних почуттів до своєї малої Батьківщини.

Отже, метою дослідження є подання історичних коментарів до найменувань херсонських вулиць і площ.

Матеріал дослідження. Топонім розуміють як узагальнену назву будь-яких топооб'єктів від великих географічних назв і адміністративно-територіальних районів до дрібних внутрішньоміських об'єктів (тобто назви вулиць, площ, міст, областей, країн і т. п.). Основне призначення, функція топонімів – це виділення, індивідуалізація, ідентифікація іменованих об'єктів серед інших.

Херсон – це місто із значним історичним спадком. У 1737 році під час російсько-турецької війни на високому правому березі Дніпра було збудоване російське укріплення Олександр-Шанц, що стало попередником Херсона. Завоювання Російською імперією Чорноморського узбережжя зумовило необхідність побудови флоту. Тому 18 червня 1778 року Катерина II підписала указ про заснування фортеці та верфі з історичною назвою - Херсон. Це ім'я майбутнє місто отримало на честь давньогрецького Херсонеса, середньовічного міста в Криму, де у 988 році хрестився князь Володимир. З Херсоном були тісно пов'язані долі багатьох історичних осіб Росії й України XVIII ст. Одним з ініціаторів заснування міста став князь Г.О.Потьомкін-Таврійський; а керівником будівництва фортеці - І.А.Ганнібал - двоюрідний дід О.С.Пушкіна. Визначним організатором флоту був адмірал М.С.Мордвіноз, а адмірал Ф.Ф. Ушаков не тільки брав участь у створенні бойових кораблів, але й готував їх екіпажі до дій проти турецького флоту. Колишню запорозьку славу примножували козаки та їх отамани: Сидір Білий, Захарій Чепіга, Антон Головатий, зусиллями яких було створене Чорноморське козацьке військо. У 1787 року командує військами при Херсоні та Кінбурні був призначений видатний полководець О.В.Суворов. Він першим відзначив патріотизм херсонців, готовність захищати місто у важку воєнну годину. Наприкінці XVIII ст. Херсон відіграв важливу роль у розвитку внутрішніх та зовнішніх економічних зв'язків Росії. Через Херсонський порт здійснювалася торгівля з Францією, Італією, Іспанією та іншими країнами Європи.

Сьогодні у Херсоні мешкає більш ніж 350 тисяч населення. Сучасний Херсон - адміністративний, індустріальний і культурний центр області. Місто розташоване на правому березі Дніпра у 25 км. від Дніпровського лиману Чорного моря. У Херсоні є морським та річним портом на Дніпрі. Територія міста - 68,7 км². Місто поділяється на три адміністративних райони: Дніпровський, Суворовський, Комсомольський [1].

Головні вулиці **Суворовського району** Херсона - 9 Січня , 21 Січня , 295 - і Херсонської дивізії, Артема, Белінського, Гоголя, Горького, Декабрис-

тів, Держинського, Жовтневої революції, Кірова, Комсомольська, Комунарів, Маяковського, Михайловича, Молодіжна, Перекопська, Пестеля, Петренка, Потьомкінська, Радянська, Робоча, Соборна, Суворова, Українська, Ушакова, Чекістів, Червоно студентська, Червонофлотська, Червонопрапорна. Провулки - Дори Любарської, Козацький, Спартаківський. Площі цього району – Ганнібала, Одеська, Свободи, Привокзальна, Тутушкіна.

Головні вулиці *Дніпровського району* Херсона - 40 років Жовтня, 28 - ї Армії, Бериславське шосе, Боровського, Залаегерсег, Ілюши Кулика, Кіндійське шосе, Молодіжна, Миру, Текстильників проспект, Перекопська, Українська, Чорноморська. Провулок Янтарний та площа Чорновола також відносяться до цього району.

Головні вулиці *Комсомольського району* Херсона – Горького, Декабристів, Доброхотова, Дорофієва, Енгельса, Ілліча, Колодязна, Комарова, Комкова, Комсомольська, Комунарів, Лавреньова, Миколаївське шосе, Михайловича, Нафтовиків, Патона, Петренка, Полтавська, Радянська, Робоча, Рози Люксембург, Соборна, Сорокіна, Суворова, Червонофлотська, Червонопрапорна, Шенгелія, Фрітаун. Площі Комсомольського району – Корабельна, Одеська, Перемоги.

Розпочнемо дослідження з розподілу топонімів міста Херсона на основні тематичні групи:

- вулиці названі на честь відомих історичних постатей,
- вулиці названі на згадку про події Другої світової війни
- вулиці, названі на честь міст-побратимів.

Звання Героя Радянського Союзу присвоєно (помертно) 3 червня 1944 року **Вулиці названі на честь відомих історичних постатей**. У Херсоні існує багато вулиць, назви яких пов'язані з тією чи іншою видатною особою, які зробили великий внесок у розвиток міста. Серед них – адмірал Ганнібал І.А., генерал-фельдмаршал Потьомкін Г.О., радянський письменник Лавреньов Б.А., адмірал Ушаков Ф.Ф., відомий російський полководець Суворов О.В. та інші.

Площа Ганнібала — площа, розташована у Суворовському районі Херсона. На площу виходять вулиці Карла Маркса, Червонопрапорна, Миколаївське шосе та Пугачова. Утворилася на місці колишнього цвинтаря. Сучасну назву отримала після Другої світової війни на честь Івана Абрамовича Ганнібала(1731-1801), російського воєначальника останньої чверті XVIII століття, військового діяча Російської імперії, головнокомандувача Чорноморським флотом (рис. 1).

Під керівництвом та за участю Ганнібала у 1778 році було закладено місто Херсон; 25 липня того ж року він був призначений головним командиром Херсонської фортеці. Ганнібал ревно взявся за виконання покладеного на нього доручення. Сформувавши 12 рот майстрових, він заготовив лісові матеріали у верхів'ях Дніпра та доставив їх на місце, найняв всередині Росії більше 500 теслярів, за короткий час облаштував верф і в серпні заклад укріплене місто. Через три

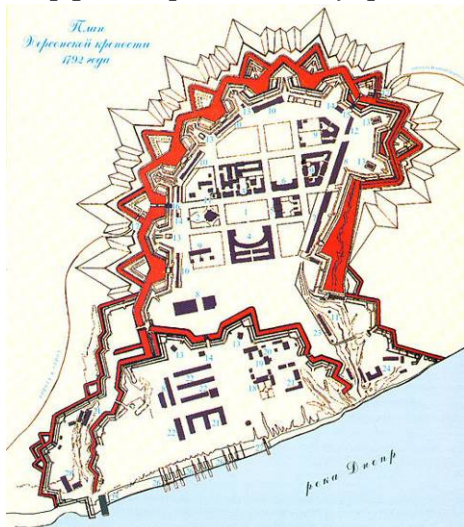

Рис.2 План Херсонської фортеці 1792р.

Вулиця Потьомкінська (колишні назви: Карла Маркса, Т. Шевченка) — вулиця, розташована в Суворовському районі Херсона. З'єднує провулок Портовий з вулицею Залізничною.

Вулиця показана на першому проекті міста Херсона 1779 року. На плані 1855 року — названа Потьомкінською на честь засновника Херсона, генерал-фельдмаршала, князя Григорія Олександровича Потьомкіна-Таврійського, який з 1774 по 1791 роки був генерал-губернатором Новоросійського краю. Потьомкінська вулиця була розділена Потьомкінським бульваром та Канатною площею на три частини. Від Дніпра до пам'ятника Потьомкіну (рис. 3) була найбагатша частина вулиці, натомість як найбідніша починалася за Канатною площею на Північному форштаті. У 1922 році вулиця Потьомкінська була перейменована у вулицю Карла Маркса.

Рис. 1 Портрет Івана Ганнібала роботи невідомого художника

роки вже існувало нове місто з палацом, адміралтей

ством, ливарним будинком, арсеналом, верфями, казармами і приватними будинками (рис. 2). Фортеця була забезпечена гарнізоном та 220 зброями, на верфі будувалися різні судна, в гавані знаходилися військові та купецькі кораблі, у місті заснували торговельні іноземні будинки. Ганнібал повернувся до Херсона та навколишніх земель багато грецьких та італійських вихідців.

Рис. 3 Пам'ятник Г.О. Потьомкіну

У вересні 2012 року вулиці Карла Маркса було повернено історичну назву — вулиця Потьомкінська.

Вулиця Лавреньова знаходиться у Шуменському мікрорайоні. вулиця названа на честь радянського письменника Лавреньова Б.А.(рис.4). Народився Борис Андрійович Лавреньов 17 червня 1891 р. в Херсоні в родині вчителя. Помер 7 січня 1959 р. в Москві. Закінчив юридичний факультет Московського державного університету ім. М. Ломоносова. Служив у лавах Червоної Армії. З 1921 р. — професійний літератор. Автор творів «Сорок перший», «Заколот», «Лермонтов» та ін. За його повістю «Вітер» кінорежисер М. Ільїнський створив фільм «Лють» (1965), а за однойменним оповіданням — кінокартину «Зоряний цвіт» (1971). За мотивами творів Б. Лавреньова «Гала-Петер» і «Марина» кінорежисер Б. Івченко зняв стрічку «Марина» (1974).

Рис. 4 Лавреньов Б.А.

Рис. 5 Пам'ятник
О.В. Суворову

Вулиця Суворова — вулиця в Херсоні, розташована в Суворовському та Комсомольському районах, з'єднує проспект Ушакова з вулицею Горького. Заснована в кінці XVIII століття. У 30-х роках XIX століття східну частину вулиці названо Богородицькою, а північно-західну — Католицькою (тут знаходився католицький храм). У 1855 р. вулиця вже мала назву Суворовська. У 1927 р. Суворовську вулицю було перейменовано у вулицю 1-го Травня, а у травні 1941 вулиця отримала сучасну назву. Зараз вулиця починається з пам'ятника О.В. Суворову (рис.5).

Під час російсько-турецької війни 1787—1792 рр., точніше, перед початком воєнних дій О. В. Суворов, якого було призначено командуючим військами Херсонського корпусу, переніс свою штаб-квартиру в Херсон. Після війни, у 1792 р., полководець, перебуваючи на посаді начальника військ Катеринославського намісництва, знову розмістив свою штаб-квартиру в Херсоні та продовжив вдосконалення укріплень цього стратегічного району. В кінці 1794 р. О. В. Суворов виїхав з міста.

Проспект Ушакова — центральний проспект Херсона, розташований у Суворовському районі. З'єднує берег Дніпра із залізничним вокзалом. Стара його назва — вулиця Поштова. У XVIII столітті західна її частина нараховувала декілька кварталів — на той час вона була крайньою східною вулицею Грецького передмістя. На плані початку 50-х років XIX ст. мала назву Пестелевської, на честь херсонського губернатора Пестеля В. І., який обіймав цю посаду з 1839 по 1845 роки. За часи Пестеля було здійснено проект благоустрою набережної Дніпра, що і стало приводом для увічнення його ім'я на мапі міста — у назві вулиці, що саме і йшла від набережної. На плані 1855 року вулиця названа Поштовою, тоді як найменування "Пестелевський" перейшло до бульвару, який було засаджено при Пестелі В.І. на початку 1840-х років. У 1890 році Поштову вулицю перейменовано у Говардівську — на честь англійського лікаря, філантропа Джона Говарда, який помер від висипного тифу у Херсоні в 1790 році. З 1947 року — проспект носить ім'я російського флотоводця Федора Федоровича Ушакова (1745- 1817) — російського флотоводця, адмірала, святого Російської Православної Церкви. Відзначився у історії міста тим, що наглядав за побудовою кораблів в Херсоні. На проспекті встановлено пам'ятник на його честь(рис. 6).

Рис.6 Пам'ятник Ф.Ф. Ушакову

Вулиці названі на згадку про події Другої світової війни. У 1941 році розпачалася Велика Вітчизняна війна. Того ж року о 21.00 19 серпня Херсон було повністю окуповано. Під час окупації, яка тривала 31 місяць, було закатовано 17 тисяч цивільних громадян та 40 тисяч військових.

13 березня 1944 року о 03.35 війська Третього Фронту почали форсування Дніпра і почали визволення Херсону від німецько-фашистських загарбників. На згадку про Велику вітчизняну війну вдячні херсонці дали площам, вулицям, кораблям імена на честь подій та героїв війни.

Фактично у місті існують три площі названі на згадку про події Другої світової – це **площа 13 Березня, площа Героїв Сталінграда та площа Перемоги**(рис. 7).

Парк Слави (рис. 8) знаходиться у центрі міста і фактично є меморіальним комплексом, збудованим на честь героїв, які захищали місто.

Рис. 7 Пам'ятники на лоцках міста, присвячені подіям Другої світової війни

Рис.8 Парк Слави

Існує велика кількість вулиць міста, які нагадують нам про героїв, які захищали Херсон під час війни. Серед них вулиці 28-ї армії, 49-ї Гвардійської Херсонської дивізії, 295-ої стрілецької дивізії, І. Куліка, Комкова, Покришена, Суботи, Шенгелія, Качалова і т.д.

Розглянемо походження назви вулиці **49-ї Гвардійської Херсонської дивізії**. Вулиця знаходиться у Дніпровському районі. Названа на честь 49-ї гвардійської стрілецької дивізії, яка форсувавши річку Молочну перенесла наступальні дії на Херсонщину. Були звільнені: Нижні Сірогози, Нова Маячка, Козачі Лагері, Великі Копані, Раденськ, Костогризове та інші населені пункти.

У ході Березнегувато-Снігурівської наступальної операції, 13 березня 1944 року, форсувала річку Дніпро, перерізала шосейну дорогу Херсон - Берислав, залізницю Херсон - Миколаїв і дала можливість 295-й стрілецькій дивізії звільнити Херсон [3].

Вулиця **295-ої стрілецької дивізії** знаходиться у Суворівському районі. На плані Херсону 1939 року вулиця була позначена назвою Колгоспна.

Але подальші історичні події визначили її теперішню назву. 20 грудня 1943 року 295-та стрілецька дивізія зайняла оборону на лівому березі Дніпра на рубежі: Олешки (місто Цюрупинськ), Гола Пристань, Стара Збур'ївка, Велика Кардашинка. 12 березня 1944 року група розвідників зайняла плацдарм на правому березі. 13 березня 1944 Херсон було повністю звільнено [3]. 13 березня 1983 року на честь героїв-визволителів на вулиці 295-ї стрілецької дивізії встановлено меморіал (рис. 9).

Вулиця **28-ї армії** знаходиться у Дніпровському районі.

Вулиця тягнеться від Перекопської вулиці до перехрестя з вулицею ім. І. Куліка. Названа на честь армії, яка у березень 1944 року брала участь у проведенні Березнегувато-Снігурівської операції. Визволили Херсон, Миколаїв, інші населені пункти.

Рис. 9 Пам'ятник на честь героїв-визволителів 295-ї стрілецької дивізії

Вулиця Ілюші Кулика (колишня назва: Козацька) — вулиця, розташована в Суворовському та Дніпровському районах Херсона. З'єднує проспект Ушакова з вулицею Залаегерсег.

Рис. 10 Пам'ятник І. Кулику

Кулик Ілля Олександрович (1924 - 1942) народився у м. Херсоні. Коли окупанти зайняли місто, навчався у школі. Став керівником херсонської молодіжної підпільної організації «Патріот Вітчизни». Загинув 29 листопада 1942 року. Звання Героя Радянського Союзу присвоєно 8 травня 1965 року (по смертно).

Пам'ятник І. Кулику встановлено у парку ім. Ленінського комсомолу. (Рис 10).

Вулиця Комкова (колишня назва: Бульварна (до 1964 року)) — вулиця в Комсомольському районі Херсона, сполучає вулиці Дмитра Ульянова та Ілліча.

Формування вулиці почалося в першій половині XIX ст., тоді вона отримала назву «Бульварна». Вулиця розташована в стороні від центру міста. Тут знайдено срібний денарій часів правління римського імператора Александра Севера (222—235 рр. н.е).

З 1964 року носить ім'я Пилипа Антоновича Комкова (рис. 11), 1916 р.н., м. Камінь-на-Обі, льотчик, Південно-Західний фронт, лейтенант. 13 серпня 1941 року літак Комкова був підбитий у повітряному бою під Миколаєвом. Зв'язався з підпільною організацією. Керівник підпільної групи «Центр» у Херсоні. В результаті зради був схоплений і направлений до Миколаївського гестапо, де після жорстоких тортур 17 липня 1943 року розстріляний. [3]

Рис. 11 Комков П.А.

Вулиця Покришева.

Покришев Петро Опанасович, 1914 р.н., с. Гола Пристань Херсонської області, командир 159-го винищувального полку 8-ї повітряної армії Ленінградського фронту, генерал-майор авіації. Помер 22 серпня 1967 року. Похований в Голій Пристані. Звання Героя Радянського Союзу присвоєно двічі 10 лютого 1943 року та 24 серпня 1943 року за мужність та героїзм

Вулиця Суботи.

Субота Микола Микитович, 1913 р.н., м. Гола Пристань Херсонської області. Призваний Голопристанському РВК, червоноармієць, стрілець 1042 стрілецького полку 295 стрілецької дивізії 28 армії. Загинув 14.03.1944 при звільненні м. Херсона.

Похований у м. Херсоні на центральному кладовищі. За форсування Дніпра, забезпечення умов для висадки десанту на правий берег при визволенні м. Херсона.

Пам'ятник М.М. Суботі встановлено у парку ім. Ленінського комсомолу. (Рис 12).

Вулиця Шенгелія.

Шенгелія Георгій Давидович, 1908 р.н., с. Кулаші, Грузія. Майор, командир батальйону 1038-го стрілецького полку 295-й Херсонської стрілецької дивізії 28-ї армії 3-го Українського фронту. Брав участь в оборонних боях на Україні, Північному Кавказі, у форсуванні Дніпра і визволенні міст Херсон, Миколаїв, Одеса, Яссько-Кишинівській та Вісло-Одерській операціях, форсуванні Одеру, штурмі Берліна. Помер 22 грудня 1981 року. Похований у Тбілісі.

Рис. 12 Субота М.М.

Звання Героя Радянського Союзу присвоєно 3 червня 1944 року за зразкове виконання бойових завдань командування на фронті в боротьбі з фашистськими загарбниками і проявлені при цьому мужність та героїзм.

Вулиця Гірського.

Гірський Є.Є. очолював херсонський партизанський загін. У жовтні 1941 року біля с. Малої Андронівки Скадовського району, групу партизанів оточив каральний загін фашистів. Партизани до останнього подиху билися з ворогом. У нерівному бою загинули смертю хоробрих.

Вулиці, названі на честь міст-побратимів. Місто Херсон є членом Міжнародної Ассамблеї столиць і великих міст (суспільне некомерційне об'єднання, створене 2 вересня 1998 року для організації спільних дій з метою соціально-економічного розвитку міст.)

Рис.13 центр міста
Залаегерсег

У місті Херсоні є вулиці названі на честь міст-побратимів та міст, з якими склалися міцні економічні та культурні зв'язки. Так, вулиця **Залаегерсег** була названа на честь міста-побратима в Угорщині Залаегерсег, адміністративним центром месьє Зала. Місто Залаегерсег розташовано на берегах річки Зали, недалеко від словенських і австрійських кордонів і 220 км на захід - південно- захід від Будапешта. Існує знак у центрі міста, що показує напрямки, за якими знаходяться міста-побратими Залаегерсег (Рис.13). Серед них є і Херсон.

Шуменський район. Шумен – десяте за величиною місто Болгарії, адміністративна і економічна столиця, яка знаходиться на північному сході країни.

Місто розташоване біля підніжжя Шуменського плато, що має надзвичайно розмаїту природу.

Так само як і вулиці, названі на честь міст-побратимів, у Херсоні є й вулиці, названі на честь міст – партнерів.

Тираспольська вулиця. Тирасполь – місто у республіці Молдова, друге за розміром місто країни після її столиці, Кишинєва. з 1990 — де-факто столиця самопроголошеної невизнаної незалежної держави, Придністровської Молдавської Республіки. Лежить на лівому березі річки Дністер, пристань. Назва міста походить від античної назви Дністра — «Тирас».

В 1792 року російський фельдмаршал Суворов, в рамках організації Дністровської лінії, заклав фортецю Серединна на місці молдавського поселення Сукля.

У зв'язку з будівництвом міста, жителі села Сукля переселилися на три версти нижче по Дністру. При фортеці було засновано місто Тирасполь (статус міста з 1795).

Засновнику міста О.В. Суворову у Тирасполі встановлено пам'ятник. До 1795 року Тирасполь був центром Очаківської області, а з 1806 року став повітовим містом Херсонської губернії.

З 1940 — у складі Молдавської РСР. А з 2 вересня 1990 року — столиця самопроголошеної Придністровської Молдавської Республіки (тут містяться парламент і уряд ПМР)

Вулиця **Фрітаун**. Місто Фрітаун — столиця Сьєрра-Леоне.

Місто - один з основних портових міст в Атлантичному океані і знаходиться в західній частині Сьєрра-Леоне.

Це найбільший економічний, політичний та культурний центр країни.

Висновки. Питання топоніміки залишається завжди актуальним. Адже час змінює не тільки людей, а й образ міста, країни, Світу.

З'являються нові видатні постаті, які роблять свій внесок у розвиток міста, і як наслідок – нові вулиці називають на їх честь. Тож топоніміка Херсона ще має багато матеріалу, який потребує дослідження.

Рис.14 Пам'ятник

О.В. Суворову у Тирасполі

Література

1. Kherson Travel Guide [Електронний ресурс] // URL: <http://www.russia-ukraine-travel.com/kherson.html> (дата: 02.04.2013).

2. Сообщение Советского Информбюро, т. 6. М., 1944, с. 126. [Архівні документи]

3. Костюк, Л.И. Херсон. Улицы помнят [Текст]// В.Ф. Ракович, И.Д. Ратнер – Путеводитель. - Симф.: Таврия, 1987. - 112 с.

4. Из справки обкома партии центральному комитету КП(б)У о деятельности подпольной комсомольско-молодежной организации, руководимой И. А. Куликом в 1941 — ноябре 1942 гг. Партийный архив Херсонского обкома Компартии Украины, ф. 46. оп. 44. д. За. л. 1—11. Подлинник. [Архівні документи]

5. Херсонское землячество "Таврия" в Москве. Города-побратимы Херсона [Електронний ресурс] // URL: <http://xerson.ru/?p=982>(дата: 10.04.2013).

НЕ Официальный сайт истории города Херсона [Електронний ресурс] // URL: <http://www.mycity.kherson.ua/>(дата: 25.03.2013).

6. Сухопаров, С.М. Старый Херсон Сергея Сильванского. [Текст] – Херсон : Издательский дом "Слаж", 2002. – 267 с.

7. Урбанімія м. Херсона як широкий шар лексики сучасного міста [Електронний ресурс] // URL: <http://knowledge.allbest.ru/languages/d-3c0a65625a2bc78b4c53b89421316d26.html> (дата: 12.03.2014).

8. Увічнені імена героїв [Електронний ресурс] // URL: <http://www.city.kherson.ua/articles/uvichneni-imena-geroyiv> (дата: 17.02.2013).

9. Вулиці Херсона [Електронний ресурс] // URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Вулиці_Херсона (дата: 17.02.2014).